

<https://doi.org/10.26565/1992-2337-2025-2-04>

УДК 351.82:336.71:004

Більовський Максим Олександрович,

доктор філософії з публічного управління та адміністрування,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування економічного факультету,
начальник відділу визнання та легалізації іноземних документів,
Харківський Національний університет імені В.Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна
e-mail: mbilovsky@karazin.ua <https://orcid.org/0009-0006-1028-044X>

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ БАНКІВСЬКИХ УСТАНОВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

Анотація. Досліджено особливості державного регулювання діяльності банківських установ України в умовах цифровізації фінансової сфери та розвитку інформаційного суспільства. Аналіз наукової літератури свідчить, що банківський сектор. Його ефективність значною мірою залежить від рівня інституційного розвитку, якості корпоративного управління та здатності адаптуватися до цифрових трансформацій. Доведено, що банківська сфера виступає системоутворюючим елементом фінансової системи, важливим чинником сталого розвитку та відіграє визначальну роль у забезпеченні економічного зростання, фінансової стабільності, ефективного перерозподілу фінансових ресурсів, а також є важливою складовою національної безпеки. Обґрунтовано, що цифрова трансформація банківської діяльності суттєво змінює традиційні механізми банківського нагляду, пруденційного регулювання та взаємодії між державними регуляторами і фінансовими інститутами. Проаналізовано нормативно-правове забезпечення державного регулювання банківської системи України з урахуванням впровадження цифрових банківських послуг, фінансових технологій (fintech), віддаленої ідентифікації клієнтів, автоматизованих платіжних систем і цифрових каналів обслуговування. Визначено ключову роль Національного банку України у формуванні адаптивної регуляторної моделі, спрямованої на забезпечення фінансової стабільності, кібербезпеки та захисту прав споживачів банківських послуг. Проаналізовано міжнародний досвід державного регулювання банківської діяльності в умовах цифровізації та можливості його імплементації в Україні. За результатами дослідження визначено ключові проблеми державного регулювання банківської діяльності в умовах цифрової трансформації, зокрема фрагментарність правового поля, зростання кіберризиків та потребу в оновленні інструментів банківського нагляду. Запропоновано шляхи трансформації державного регулювання банківських установ з урахуванням євроінтеграційних процесів та викликів цифрової економіки.

Як цитувати: Більовський М. О. Державне регулювання діяльності банківських установ України в умовах цифровізації. *Державне будівництво*. 2025. № 2 (38). С. 49–63. <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2025-2-04>

In cites: Bilovskyi, M.O. (2025). State regulation of the activities of banking institutions of Ukraine in the conditions of digitization. *State Formation*, no. 2(38), 49–63. <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2025-2-04> [in Ukrainian].

© Більовський М. О., 2025

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0

Обґрунтовано основні напрями розвитку державного регулювання діяльності банківських установ України в умовах цифровізації, а саме: модернізація нормативної бази, впровадження ризик-орієнтованого нагляду, інтеграцію цифрових технологій у системи управління ризиками, забезпечення кібербезпеки та фінансової стабільності, а також стимулювання інновацій у фінансовому секторі при одночасному захисті прав клієнтів. Методологія дослідження ґрунтується на системному та комплексному підходах, аналізі законодавства, порівняльному аналізі міжнародних практик та узагальненні сучасних наукових досліджень.

Ключові слова: *публічне управління та адміністрування, державне регулювання, банківські установи, цифровізація, Національний банк України, банківський нагляд.*

Вступ. Актуальність дослідження державного регулювання діяльності банківських установ в умовах цифровізації зумовлена глибокими трансформаціями банківського сектору під впливом інформаційно-комунікаційних технологій. Сучасні банки дедалі активніше впроваджують цифрові канали обслуговування, дистанційні фінансові сервіси, автоматизовані системи управління ризиками та фінансові технології, що змінює характер банківської діяльності та підходи до її державного регулювання. У таких умовах традиційні регуляторні механізми, орієнтовані на класичні форми банківських операцій, виявляються недостатньо ефективними. Держава стикається з необхідністю адаптації інструментів банківського нагляду, пруденційного регулювання та захисту прав споживачів до умов цифрової економіки. Особливої актуальності ці питання набувають для України в умовах війни, цифрової трансформації фінансової системи та реалізації євроінтеграційного курсу.

Отже, актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного аналізу особливостей державного регулювання діяльності банківських установ України з урахуванням сучасних цифрових трансформацій, а також в умовах війни та запровадженого в країні воєнного стану.

Огляд літератури. Аналіз наукових джерел показує, що державне регулювання діяльності банківських установ, в тому числі в Україні потребує системної модернізації та адаптації до цифрових технологій.

Так, Ніколаєнко Ю. підкреслює, що існуючі механізми нагляду не завжди ефективно забезпечують фінансову стабільність банківського сектору, оскільки недостатньо враховують сучасні ризики та технологічні зміни [9].

Михайлюк Р. акцентує увагу на необхідності оптимізації нормативної бази та впровадження ризик-орієнтованого підходу, що передбачає системне оцінювання кредитних, операційних та технологічних ризиків [7].

Садчикова І., Колотило Л., Пентелейчук М. виділяють комплексний підхід до оцінки системних ризиків банків, який включає цифрові канали обслуговування та інноваційні фінансові інструменти [11].

Ільчук В. та Федорів Ю, аналізують специфіку фінансових ризиків у період воєнного стану, наголошуючи на інтеграції кібербезпеки та сучасних технологій у корпоративне управління [5].

Неклюдова Т. та Казарян О. підкреслюють структурні проблеми банківської системи України, серед яких висока концентрація активів, обмежена капіталізація та недостатньо розвинена система внутрішнього контролю, що потребує застосування цифрових інструментів моніторингу [8].

Водночас Урікова О. та Мисько Ю. наголошують на ролі фінтех-екосистем у розвитку банківського сектору, акцентуючи на важливості технологічної нейтральності, регуляторних «пісочниць» та захисту персональних даних, як ключових інструментів сучасного нагляду [13].

Фундаментальні засади функціонування банківського сектору розкрито у працях Allen F. та Gale D., Mishkin F., Bodie Z. та Merton R. Зазначені автори розглядають банки як фінансових посередників, що знижують інформаційну асиметрію, трансформують строки та ризики, а також забезпечують стабільність фінансової системи. Особливу увагу науковці приділяють порівнянню банко орієнтованих і ринково-орієнтованих фінансових систем та ролі банків у реалізації монетарної політики [15; 17; 21].

Взаємозв'язок між розвитком банківського сектору та економічним зростанням досліджується у наукових роботах Beck T. та авторського колективу Kachula S., Zhytar M., Sidelnikova L., Perchuk O., Novosolova O. Автори доводять, що рівень розвитку банківської системи, доступність кредитних ресурсів та ефективність банківської діяльності мають прямий вплив на динаміку валового внутрішнього продукту. Особливо актуальним є аналіз банківського сектору України, який демонструє високу залежність економічного розвитку від фінансової стабільності банків [16; 19].

Проблеми корпоративного управління та захисту прав інвесторів розглянуто у працях La Porta R., Lopez-de-Silanes F., Shleifer A., Vishny R. W., а також у науковій роботі Brealey R. A., Myers S. C., Allen F.. Дослідники наголошують, що якість інституційного середовища та правовий захист інвесторів є важливими чинниками зниження кредитних ризиків і підвищення стійкості банківської системи [20].

Сучасні тенденції розвитку банківського сектору пов'язані з процесами цифровізації, що висвітлюються у науковій праці «Trends in banking technology development». Її автор Williams R. зазначає, що впровадження цифрових технологій трансформує бізнес-моделі банків, посилює конкуренцію з боку фінтех-компаній та одночасно створює нові виклики, зокрема зростання кіберризиків і операційних загроз.

Водночас, незважаючи на численні дослідження, залишається недостатньо вивченим питання інтеграції системи державного регулювання у комплексну модель цифрової трансформації банківської сфери України. Особливої уваги потребує аналіз ефективності механізмів кібербезпеки та правового захисту банківських установ в умовах цифровізації та війни в Україні. Це потребує удосконалення нормативно-правової бази, пошуку оптимальних інструментів державного регулювання, які враховували б специфіку діяльності банківських установ України в сучасних умовах.

Метою статті є комплексний аналіз особливостей державного регулювання діяльності банківських установ України в умовах цифровізації. Для досягнення мети поставлено такі завдання: проаналізувати нормативно-правові засади державного регулювання банківської діяльності; визначити роль Національного банку України у цифровій трансформації банківського сектору; узагальнити міжнародний досвід державного регулювання цифрового банкінгу; обґрунтувати напрями вдосконалення державного регулювання банківських установ в умовах цифровізації та війни в Україні.

Методологія дослідження. Для виконання поставлених завдань у дослідженні використано системний та комплексний методичні підходи, а також контент-аналіз нормативно-правових актів та наукових публікацій, методи аналізу і синтезу, порівняльно-правовий аналіз тощо. Інформаційну базу дослідження становлять законодавчі акти України, офіційні документи органів державної влади, нормативно-правові акти НБУ, матеріали міжнародних організацій та результати сучасних наукових досліджень. Здійснено порівняльний аналіз українського та зарубіжного досвіду державного регулювання діяльності банківських установ з урахуванням процесів цифровізації.

Основні результати дослідження. В умовах розвитку інформаційного суспільства, цифровізації фінансових процесів та повномасштабної війни державне регулювання діяльності банківських установ України зазнало глибокої трансформації, що охоплює як нормативно-правову, так і інституційну та інструментальну складові. Банківська система в цих умовах набула статусу критично важливого елементу фінансової інфраструктури держави, від стабільності функціонування якого безпосередньо залежать обороноздатність країни, соціальна стабільність та здатність економіки до адаптації і відновлення.

Запровадження правового режиму воєнного стану зумовило перехід від класичної моделі банківського регулювання, орієнтованої на ринкову саморегуляцію та стандартні інструменти пруденційного нагляду, до антикризової та мобілізаційної моделі управління банківським сектором. У межах цієї моделі держава суттєво посилила свою роль як координатора, стабілізатора та гаранта безперервності банківських процесів [14].

Державне регулювання банківської діяльності в Україні здійснюється на основі низки законодавчих актів, серед яких ключове місце займає Конституція України, Закон України «Про банки і банківську діяльність», Закон «Про Національний банк України», а також інші законодавчі та нормативно-правові акти [2; 3; 6].

Закон України «Про банки і банківську діяльність» визначає структуру банківської системи, економічні, організаційні і правові засади створення, діяльності, реорганізації і ліквідації банків, а його метою є правове забезпечення захисту законних інтересів вкладників та інших клієнтів банків, сталого розвитку і стабільності банківської системи, а також створення сприятливих умов для розвитку економіки України і належного конкурентного середовища на фінансовому ринку [2].

Протягом останніх років значна увага приділяється адаптації регуляторної бази до цифрових викликів, що зумовлено зростанням ролі інформаційних технологій у банківській сфері.

Ключовим суб'єктом державного регулювання діяльності банківських установ в Україні є Національний банк України, повноваження якого в умовах війни набули розширеного та комплексного характеру. НБУ фактично поєднує функції класичного центрального банку, кризового менеджера та інституції фінансової безпеки. Це проявляється у запровадженні спеціальних режимів валютного регулювання, оперативному коригуванні нормативів ліквідності, контролі за рухом капіталу, а також у безперервному моніторингу стабільності банківських установ [3].

Національний банк України виступає не лише як регулятор фінансової стабільності, а й як ініціатор цифрових трансформацій у банківській сфері. Впровадження цифрових платформ для обміну інформацією між банками та регулятором підвищило прозорість і ефективність контролю. НБУ також активно розвиває ініціативи у сфері цифрових валют центрального банку (CBDC), досліджуючи можливості їх запровадження для підвищення безпеки і швидкості платежів. Водночас інституційна архітектура регулювання банківської діяльності зазнала певної асиметрії: стратегічні рішення дедалі частіше ухвалюються у форматі підзаконного регулювання та регуляторних актів, що з одного боку забезпечує оперативність реагування, а з іншого – створює ризики фрагментарності правового поля та ускладнює формування довгострокової політики розвитку банківського сектору у післявоєнний період.

Результати дослідження свідчать, що цифровізація банківської діяльності стала одним із ключових чинників збереження функціональної спроможності банківської системи України в умовах війни. Масове впровадження дистанційного банківського обслуговування, електронних платіжних сервісів, мобільного банкінгу та автоматизованих систем управління ризиками дозволило забезпечити безперервність фінансових операцій навіть за умов фізичного знищення відділень банків, порушення логістичних ланцюгів та переміщення мільйонів громадян. Цифрові банківські сервіси набули не лише економічного, а й соціального значення, оскільки саме через них здійснювалися виплати соціальної допомоги, пенсій, заробітних плат військовослужбовцям, внутрішньо переміщеним особам та іншим вразливим категоріям населення [1; 4; 14].

Слід зазначити, що аналіз сучасного стану банківської системи України в умовах цифровізації дозволяє виділити низку системних проблем та стратегічних викликів, які безпосередньо впливають на ефективність державного регулювання діяльності банківських установ та стабільність сектору.

Так, сучасні нормативні акти часто відстають від темпів розвитку фінтех-рішень, цифрових платформ і інноваційних каналів обслуговування. Це створює правову невизначеність для банків і фінтех-компаній, ускладнює контроль за операційними та технологічними ризиками, а також обмежує впровадження нових фінансових продуктів.

Цифровізація банківського сектору супроводжується зростанням кіберзагроз, концентрації даних та залежності від сторонніх ІТ-провайдерів. Відсутність комплексної системи кібернагляду та стандартизованих вимог щодо кібербезпеки підвищує ймовірність збоїв у роботі банків та негативно впливає на довіру клієнтів.

Хоча в Україні зростає кількість цифрових банків і фінтех-компаній, інноваційний розвиток відбувається фрагментарно, що створює нерівні умови конкуренції. Брак регуляторних «пісочниць» та механізмів тестування нових продуктів обмежує масштабування інновацій і затримує інтеграцію фінтех-рішень у банківську систему.

Банківська система України залишається чутливою до макроекономічних коливань, політичної нестабільності та кризових явищ, зокрема воєнного стану. Висока концентрація кредитних ризиків і недостатньо розвинена система stress-testing створюють додаткові виклики для регуляторного нагляду та потребують інтеграції цифрових інструментів управління ризиками.

Широке використання цифрових каналів обслуговування супроводжується масовим обробленням персональних даних. Недосконалість нормативних механізмів захисту конфіденційної інформації підвищує ризики витоків даних, фінансових шахрайств та репутаційних втрат для банківських установ.

Окрім того, сучасна практика державного регулювання поки що не забезпечує комплексного поєднання пруденційного, технологічного та макропруденційного нагляду, що обмежує можливості банків щодо ефективного управління ризиками та впровадження інновацій у безпечний спосіб [5; 8; 13].

На основі виявлених проблем можна виділити ключові стратегічні виклики для державного регулювання діяльності банківських установ в умовах цифровізації, а саме:

- формування системної стратегії цифрового нагляду, що поєднує фінансові, технологічні та кіберризики;
- стимулювання розвитку фінтех-екосистеми та забезпечення технологічної нейтральності регуляторних вимог;
- впровадження макропруденційних і stress-testing інструментів для цифрових каналів банківського обслуговування;
- забезпечення надійного захисту персональних даних та конфіденційності у цифровому середовищі;
- розробка регуляторних «пісочниць», стандартів SCA, API та кібербезпеки для підтримки інновацій та фінансової стабільності [1; 7; 10; 14].

Отже, цифровізація банківської діяльності ставить перед державним регулюванням не лише технологічні, а й стратегічні завдання. Подолання системних проблем вимагає інтегрованого підходу, який об'єднає фінансову стабільність, кібербезпеку, інноваційний розвиток та захист прав клієнтів. Попри позитивні результати цифрової трансформації, дослідження виявило низку системних проблем державного регулювання банківських установ. До них належать фрагментарність нормативно-правового регулювання, дефіцит спеціалізованих кадрів у сфері фінансових технологій, асиметрія інформації між регулятором і

банками, а також зростання цифрової нерівності серед клієнтів банківських послуг. У післявоєнний період ці проблеми можуть посилитися, якщо держава не перейде від кризового управління до стратегічного планування розвитку банківського сектору. Це обумовлює необхідність формування цілісної державної політики у сфері регулювання банківської діяльності, інтегрованої у загальну фінансову та безпекову стратегію держави.

Незважаючи на те, що цифровізація банківської діяльності стала інструментом соціальної стабілізації та підтримки довіри до фінансової системи України в умовах російської військової агресії, водночас стрімка цифровізація банківського сектору значно ускладнила завдання державного регулювання. З'явилися нові об'єкти регуляторного впливу, зокрема цифрові платформи, хмарні сервіси, алгоритмічні системи прийняття рішень, віддалена ідентифікація клієнтів та обробка великих масивів персональних даних. Це вимагає від регулятора переходу від формально-нормативного до ризик-орієнтованого та технологічно нейтрального підходу.

Окрім того, в умовах гібридної війни фінансова та кібербезпека банківських установ стають взаємопов'язаними складовими державної політики національної безпеки. Банківський сектор України перебуває під постійним впливом кібератак, інформаційно-психологічних операцій та спроб дестабілізації платіжної інфраструктури. Особливої актуальності набуває питання захисту персональних даних клієнтів банків, оскільки в умовах цифровізації обсяги оброблюваної інформації зростають експоненціально. Недостатня узгодженість фінансового та інформаційного законодавства створює прогалини у правовому захисті, що потребує комплексного перегляду регуляторної бази [5; 10].

Слід зазначити, що чинна модель державного регулювання кібербезпеки банківської діяльності має переважно реактивний характер і зосереджується на усуненні наслідків інцидентів. Разом з тим результати дослідження засвідчують необхідність переходу до проактивної моделі регулювання, яка передбачає системне прогнозування кіберризиків, створення резервних цифрових інфраструктур, проведення регулярних стрес-тестів цифрової стійкості банків та інтеграцію стандартів ЄС у сфері кіберзахисту.

Адже євроінтеграційний вектор розвитку України є визначальним чинником трансформації державного регулювання банківської діяльності, оскільки саме у банківському секторі відбувається найглибша та найбільш формалізована гармонізація національного законодавства з правом Європейського Союзу. Це обумовлено тим, що банківська сфера розглядається ЄС як системоутворюючий елемент фінансового ринку, що обумовлює високі вимоги до прозорості, стабільності, цифрової зрілості та інституційної спроможності регуляторів.

У контексті євроінтеграції державне регулювання банківської діяльності в Україні трансформується з національно орієнтованої моделі у модель, що ґрунтується на наднаціональних стандартах фінансового нагляду, пруденційного регулювання та управління ризиками. Центральне місце у цьому процесі займає імплементація *acquis communautaire* у сфері банківського права, зокрема директив і регламентів ЄС, які визначають правила функціонування кредитних уста-

нов, вимоги до капіталу, ліквідності, корпоративного управління та захисту прав споживачів фінансових послуг.

Ключовим напрямом євроінтеграційних трансформацій є адаптація національної системи банківського нагляду до стандартів Європейського банківського органу (ЕВА) та принципів Єдиного наглядового механізму (SSM). Це передбачає перехід від формального контролю за дотриманням нормативів до ризик-орієнтованого, пропорційного та превентивного нагляду, який базується на комплексній оцінці бізнес-моделей банків, їх цифрової інфраструктури та стійкості до системних шоків. У цьому контексті Національний банк України поступово трансформується у регулятора європейського типу, що поєднує монетарні функції з функціями макропруденційного регулювання та стратегічного фінансового нагляду [7; 8].

Особливого значення у євроінтеграційному вимірі набуває цифровий компонент банківського регулювання. Європейський Союз активно формує єдиний цифровий фінансовий простір, у межах якого функціонують стандартизовані платіжні системи, відкритий банкінг, хмарні сервіси та цифрові ідентифікаційні механізми. Для України це означає необхідність імплементації регуляторних підходів, закріплених у директивах щодо платіжних послуг та цифрових фінансів, що істотно змінює предмет державного регулювання банківської діяльності. Регуляторний фокус зміщується від контролю традиційних банківських операцій до управління цифровими екосистемами, технологічними ризиками та взаємодією банків із фінтех-компаніями.

Водночас результати дослідження свідчать, що євроінтеграційні процеси у сфері банківського регулювання відбуваються в умовах правового режиму воєнного стану, що зумовлює специфічні обмеження та виклики. З одного боку, Україна зобов'язана дотримуватися взятих на себе міжнародних зобов'язань щодо гармонізації законодавства з правом ЄС, з іншого – держава змушена застосовувати тимчасові антикризові та мобілізаційні інструменти регулювання, які не завжди повністю відповідають європейським стандартам. Це створює ситуацію нормативної напруги між вимогами стабільності, безпеки та лібералізації фінансового ринку [1; 9].

Дослідження доводить, що формальне перенесення європейських норм у національне законодавство без урахування інституційної спроможності регуляторів та специфіки воєнної економіки може призвести до зниження ефективності державного регулювання банківської діяльності. У зв'язку з цим обґрунтовано доцільність застосування принципу адаптивної євроінтеграції, який передбачає поетапну імплементацію норм ЄС із урахуванням рівня цифрової зрілості банківського сектору, стану фінансової безпеки та пріоритетів післявоєнного відновлення.

Важливим аспектом євроінтеграційного виміру державного регулювання банківської діяльності є посилення вимог до корпоративного управління та прозорості діяльності банків. Європейські стандарти передбачають чіткий розподіл функцій між органами управління банків, підвищення відповідальності наглядових рад, посилення внутрішнього контролю та управління ризиками. Для України це означає не лише зміну формальних процедур, а й трансформацію

управлінської культури у банківському секторі, що є тривалим і складним процесом [5; 11].

Окрему увагу у межах євроінтеграційного виміру приділено захисту прав споживачів банківських послуг та фінансовій інклюзії. Європейська модель регулювання передбачає високий рівень захисту клієнтів, прозорість інформації, доступність цифрових фінансових сервісів та ефективні механізми врегулювання спорів. В умовах цифровізації та війни ці питання набувають додаткової соціальної значущості, оскільки значна частина населення України залежить від дистанційних банківських сервісів для отримання базових фінансових послуг [10; 12; 14].

Таким чином, євроінтеграційний вимір державного регулювання банківської діяльності в Україні слід розглядати як багатовимірний процес, що поєднує правову гармонізацію, інституційну трансформацію, цифрову модернізацію та безпекову адаптацію. Ефективність цього процесу визначатиметься здатністю держави забезпечити баланс між імплементацією європейських стандартів, збереженням фінансової стабільності та реагуванням на виклики воєнного і післявоєнного розвитку. Євроінтеграційний курс України має залишатися визначальним чинником трансформації державного регулювання банківської діяльності навіть в умовах війни. Гармонізація банківського законодавства з правом ЄС, імплементація директив щодо платіжних послуг, капітальних вимог та фінансового нагляду мають здійснюватися паралельно з антикризовими заходами. Водночас існує ризик формального запозичення європейських регуляторних норм без належної адаптації до умов воєнної та післявоєнної економіки. Вважаємо, що ефективна євроінтеграція у банківській сфері має ґрунтуватися на принципі функціональної відповідності, тобто враховувати інституційну спроможність регуляторів, рівень цифрової зрілості банків та безпекові виклики.

Розглянемо міжнародний досвід державного регулювання діяльності банківських установ в умовах цифровізації з метою формулювання узагальнених висновків щодо вдосконалення державної політики у банківській сфері України.

Так, аналіз міжнародного досвіду державного регулювання банківської діяльності в сучасних умовах (США, ЄС, країни Східної Азії) свідчить, що успішні моделі поєднують макропруденційний нагляд, державну підтримку ліквідності, тимчасові обмеження руху капіталу та активне використання цифрових інструментів управління, використання стрес-тестування банківських установ, механізмів раннього попередження системних ризиків та регуляторних «пісочниць», які дозволяють контролювати фінансові інновації без гальмування розвитку цифрового банкінгу [15; 17; 18; 23].

Окрім того, цифровізація банківської діяльності зумовила трансформацію класичної моделі банківського нагляду у напрямі ризик-орієнтованого та технологічно нейтрального регулювання. У більшості розвинених країн світу регуляторна політика еволюціонує від формального дотримання нормативів до системного управління ризиками, пов'язаними з цифровими каналами обслуговування, автоматизованими рішеннями, хмарною інфраструктурою та залученням третіх сторін. Такий підхід дозволяє регуляторам адекватно реагувати на динаміку технологічних змін без створення надмірних бар'єрів для інновацій.

Ключовим принципом сучасного державного регулювання діяльності банківських установ в розвинутих країнах виступає технологічний нейтралітет. Застосування єдиних регуляторних вимог до фінансових послуг незалежно від форми їх надання сприяє забезпеченню рівних конкурентних умов між традиційними банками, нео-банками та фінтех-платформами. Це має принципове значення для України в контексті формування конкурентного та інноваційно орієнтованого банківського сектору в сучасних умовах [17].

Також міжнародний досвід свідчить про високу ефективність регуляторних «пісочниць» як інструменту державного управління цифровими фінансовими інноваціями. Пісочниці дозволяють регуляторам поєднати стимулювання інновацій із мінімізацією системних ризиків, забезпечуючи тестування нових банківських продуктів у контрольованому середовищі. Для України запровадження та розвиток таких механізмів може стати важливим елементом адаптації банківського законодавства до вимог цифрової економіки та європейських стандартів.

Адже для європейської моделі характерним є формування нової архітектури банківського нагляду, а саме, інтеграція фінансового та цифрового регулювання. Тобто у країнах Європейського Союзу регулювання банківської діяльності охоплює не лише фінансові показники, а й операційні, технологічні та інформаційні аспекти [19].

Такий комплексний підхід є релевантним для України в контексті євроінтеграційних процесів і гармонізації національного законодавства з правом Європейського Союзу.

Також міжнародна практика демонструє посилення регуляторних вимог до управління ІТ-ризиками, цифрової стійкості та реагування на кіберінциденти, тобто кібербезпека перетворилася на невід'ємний елемент пруденційного банківського нагляду. У сучасних умовах кіберстійкість банківської системи розглядається не лише як питання фінансової стабільності, а і як складова національної безпеки. Саме тому, захист персональних даних і конфіденційності є ключовим регуляторним пріоритетом у цифровому банкінгу. Міжнародні стандарти, зокрема європейські підходи до захисту даних, зобов'язують банки забезпечувати прозорість обробки інформації, обмеження доступу та відповідальність за використання алгоритмічних систем. Регулятори дедалі більше уваги приділяють оцінці системних ризиків, пов'язаних із концентрацією цифрових сервісів, залежністю від критичної ІТ-інфраструктури та діяльністю великих технологічних провайдерів. Узгодження національної політики з рекомендаціями Базельського комітету з банківського нагляду є необхідною умовою забезпечення фінансової стійкості. Підвищення вимог до прозорості алгоритмів, стрес-тестування скорингових моделей та захисту прав споживачів сприяють зниженню ризиків дискримінації, фінансової вразливості та втрати довіри до банківських установ. Тобто макропруденційний підхід у цифровому середовищі стає домінуючим інструментом регуляторної політики в банківській сфері за кордоном [18; 20].

Також міжнародна практика підтверджує, що державне регулювання цифровізації банківських установ може виконувати не лише охоронну, а й стимулюючу функцію, особливо в умовах криз. Так, використання цифрових банків-

ських інструментів для підтримки економіки, соціальних виплат та фінансової інклюзії довело свою ефективність під час пандемії та воєнних криз [21], що має особливу актуальність для сучасної України.

Міжнародний досвід також демонструє необхідність чіткої класифікації цифрових активів, ліцензування відповідних провайдерів та забезпечення прозорості операцій. Тобто державне регулювання крипто- та цифрових активів поступово інтегрується у сферу банківського нагляду, формуючи нові виклики для державного регулювання діяльності банківських установ в умовах цифровізації [21].

Узагальнюючи вищезазначене, слід відзначити, що міжнародний досвід державного регулювання діяльності банківських установ в умовах цифровізації підтверджує необхідність переходу до інтегрованої, адаптивної та стратегічно орієнтованої моделі банківського нагляду, яка поєднує інноваційний розвиток із забезпеченням фінансової стабільності та безпеки. Адаптація цих підходів в Україні має здійснюватися з урахуванням євроінтеграційного курсу, існуючих воєнних викликів та потреб післявоєнного відновлення національної банківської системи.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших досліджень. Проведене дослідження показало, що державне регулювання діяльності банківських установ України в умовах цифровізації потребує системної модернізації та адаптації до нових технологічних реалій. Цифрова трансформація банківського сектору має розглядатися не лише як технологічний процес, а як комплексна зміна регуляторної парадигми з метою формування цілісної стратегії державного регулювання банківської діяльності, спрямованої на забезпечення фінансової стабільності, кібербезпеки та фінансової інклюзії.

Доведено, що сучасний стан банківського сектору в Україні потребує модернізації регуляторної системи – переходу від фрагментарного підходу до комплексного, інтегруючи фінансові, технологічні та операційні аспекти діяльності банківських установ з метою трансформації бізнес-моделі банків, операційних процесів, структури ризиків та взаємодії з клієнтами. Це вимагає переосмислення традиційних підходів до банківського нагляду, переходу від формального дотримання правил до ризик-орієнтованого та технологічно нейтрального регулювання, яке оцінює реальний вплив цифрових інновацій на стабільність фінансової системи.

Обґрунтовано необхідність реалізації комплексної стратегії державного регулювання діяльності банківських установ в Україні, що має поєднувати три ключові напрями:

- **фінансова стабільність:** впровадження макропруденційних інструментів для управління системними ризиками, урахування ризиків цифрової концентрації та управління операційними ризиками банків у цифровому середовищі;
- **кібербезпека:** інтеграція вимог щодо кіберстійкості у пруденційний нагляд, встановлення стандартів тестування на проникнення, звітності про ІТ-інциденти та управління ризиками третіх сторін;
- **фінансова інклюзія та захист прав клієнтів:** створення умов для безпечного доступу до цифрових фінансових послуг, впровадження сучасних ста-

ндартів цифрової ідентифікації, контролю за обробкою персональних даних і забезпечення прозорості алгоритмічних рішень у кредитуванні.

Доведено необхідність розвитку інтегрованих моделей банківського нагляду в умовах цифровізації, які мають поєднувати: оцінку фінансових та технологічних ризиків; моніторинг кібербезпеки; контроль за дотриманням регуляторних стандартів у цифрових каналах обслуговування; використання аналітичних та штучно-інтелектуальних інструментів для прогнозування ризиків та оцінки ефективності регуляторних заходів.

Таким чином, цифровізація банківського сектору України створює як виклики, так і можливості для державного регулювання. Успішна адаптація залежить від комплексного підходу, що поєднує модернізацію законодавства, розвиток нових наглядових практик та інтеграцію цифрових інструментів у систему банківського контролю. Така стратегія дозволить забезпечити стабільність фінансової системи, підвищити кіберстійкість банків і сприяти розвитку безпечного та інклюзивного цифрового банкінгу в Україні.

Перспективними напрямками подальших досліджень є аналіз ефективності впроваджених цифрових інструментів державного регулювання діяльності банківських установ в Україні, таких як: регуляторні sandbox-практики; стандарти кібербезпеки та кіберстійкості банків; інструменти управління ризиками алгоритмічних рішень; підходи до макропруденційного нагляду в цифровому середовищі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєєнко І., Геріч Д. Вплив цифровізації на управління конкурентоспроможністю банків України. *Економіка та суспільство*. 2024. № 67. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-147>
2. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 07.12.2000 № 2121-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 10.08.2025).
3. Про Національний банк України : Закон України від 20.05.1999 № 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> (дата звернення: 11.08.2025).
4. Житар, М., Чуднівцев, А. Фінансові технології як чинник підвищення ефективності банківської діяльності в умовах цифрової економіки. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2025. № 2(17). С. 9–17. <https://doi.org/10.32782/dees.17-2>
5. Ільчук В., Федорів Ю. Фінансові ризики банківських установ та шляхи їх мінімізації в умовах воєнного стану. *Науковий вісник Полісся*. 2025. № 1(30). С. 133–148. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-1\(30\)-133-148](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-1(30)-133-148)
6. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>
7. Михайлюк Р. Особливості регулювання діяльності банків в Україні та напрями підвищення його ефективності. *Вісник Економіки*. 2017. № 3. С. 31–40.
8. Неклюдова Т. М., Казарян О. Г. Аналіз стану функціонування банківської системи України. *Науковий вісник Полісся*. 2020. № 3(19). С. 64–69. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2019-3\(19\)-64-69](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2019-3(19)-64-69)
9. Ніколаєнко Ю. В. Державне регулювання і фінансова безпека банківського сектору України: проблемні питання та шляхи вирішення. *Науковий вісник Полісся*. 2017. Т. 2. № 3(11). С. 131–137. [https://doi.org/10.25140/10.25140/2410-957620173\(11\)131-137](https://doi.org/10.25140/10.25140/2410-957620173(11)131-137)

10. Пугач А. М., Демчук Н. І. Державне регулювання банківського сектору в умовах економічної кризи. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство. 2018. Вип. 22, Ч. 3. С. 38–41. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/25345>
11. Садчикова І., Колотило Л., Пентелейчук М. Забезпечення фінансової безпеки банківських станов в Україні в умовах макроекономічної нестабільності. *Науковий вісник Полісся*. 2024. № 2(29). С. 430–448. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-2\(29\)-430-448](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-2(29)-430-448)
12. Угода про асоціацію між Україною та ЄС. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>
13. Урікова О., Мисько Ю. Регуляторне забезпечення функціонування фінтех-екосистеми України. *SEMI*. 2025. Вип. 9(2). С. 179–194. <https://doi.org/10.23939/semi2025.02.179>
14. Шелудько С. А. Цифровізація банківської діяльності в Україні як виклик і рушій у забезпеченні фінансової безпеки. *Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління*. 2025. № 18. С. 7–26. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2025-18-08-07>
15. Allen F., Gale D. Comparing Financial Systems. Cambridge, MA: MIT Press, 2000. 520 p.
16. Beck T. Finance and Economic Development: New Evidence. World Bank Policy Research Working Paper. 2010. № 4889.
17. Bodie Z., Merton R. Finance. Prentice Hall, 2000. 752 p.
18. Brealey R., Myers S., Allen F. Principles of Corporate Finance. 12th ed. McGraw-Hill, 2017. 992 p.
19. Kachula S., Zhytar M., Sidelnykova L., Perchuk O., Novosolova O. The Relationship between Economic Growth and Banking Sector Development in Ukraine. *WSEAS Transactions on Business and Economics*. 2022. Vol. 19. P. 222–230. <https://doi.org/10.37394/23207.2022.19.21>
20. La Porta R., Lopez-de-Silanes F., Shleifer A., Vishny R. Investor Protection and Corporate Governance. *Journal of Financial Economics*. 2002. Vol. 58. No. 1–2. P. 3–27. [https://doi.org/10.1016/S0304-405X\(00\)00065-9](https://doi.org/10.1016/S0304-405X(00)00065-9)
21. Mishkin F. The Economics of Money, Banking and Financial Markets. 11th ed. Pearson, 2019. 736 p.
22. Petrov A., Shevchenko L. Introduction of central bank digital currencies (CBDC): global practice and prospects for Ukraine. *Journal of Financial Innovation*. 2022. Vol. 10. No. 3. P. 112–130.
23. Williams R. Trends in banking technology development. *Banking Technology Today*. 2023. Vol. 11. Issue 1. P. 5–20.

Стаття надійшла до редакції 13.10.2025 р.

Стаття рекомендована до друку 20.11.2025 р.

Опубліковано 30.12.2025 р.

Bilovskyi M. O.,

Doctor of Philosophy in Public Administration, Associate Professor of the Department of Finance, Banking and Insurance of the Faculty of Economics, Head of the Department of Recognition and Legalization of Foreign Documents, V. N. Karazin Kharkiv National University, 4 Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine

e-mail: mbilovsky@karazin.ua <https://orcid.org/0009-0006-1028-044X>

STATE REGULATION OF THE ACTIVITIES OF BANKING INSTITUTIONS OF UKRAINE IN THE CONDITIONS OF DIGITIZATION

Abstract. The article examines the features of state regulation of banking institutions in Ukraine in the context of digitalization of the financial sector and the development of the information

society. An analysis of scientific literature shows that the banking sector. Its effectiveness largely depends on the level of institutional development, the quality of corporate governance and the ability to adapt to digital transformations. It is proven that the banking sector is a system-forming element of the financial system, an important factor in sustainable development and plays a decisive role in ensuring economic growth, financial stability, effective redistribution of financial resources, and is also an important component of national security. It is substantiated that the digital transformation of banking significantly changes the traditional mechanisms of banking supervision, prudential regulation and interaction between state regulators and financial institutions. The regulatory and legal support for state regulation of the banking system of Ukraine is analyzed, taking into account the implementation of digital banking services, financial technologies (fintech), remote identification of customers, automated payment systems and digital service channels. The key role of the National Bank of Ukraine in the formation of an adaptive regulatory model aimed at ensuring financial stability, cybersecurity and protecting the rights of consumers of banking services is identified. The international experience of state regulation of banking activities in the context of digitalization and the possibility of its implementation in Ukraine are analyzed. According to the results of the study, key problems of state regulation of banking activities in the context of digital transformation are identified, in particular, the fragmentation of the legal field, the growth of cyber risks and the need to update banking supervision tools. Ways of transforming state regulation of banking institutions are proposed, taking into account European integration processes and the challenges of the digital economy. The main directions of development of state regulation of banking institutions in Ukraine in the context of digitalization are substantiated, namely: modernization of the regulatory framework, implementation of risk-oriented supervision, integration of digital technologies into risk management systems, ensuring cybersecurity and financial stability, as well as stimulating innovations in the financial sector while simultaneously protecting customer rights. The research methodology is based on a systemic and comprehensive approach, analysis of legislation, comparative analysis of international practices, and generalization of modern scientific research.

Key words: *public management and administration, state regulation, banking institutions, digitalization, National Bank of Ukraine, banking supervision.*

REFERENCES

1. Aleksieienko, I., & Herich, D. (2024). The impact of digitalization on the competitiveness management of Ukrainian banks. *Economy and Society*, (67). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-67-147> [in Ukrainian].
2. Law of Ukraine on Banks and Banking Activities, No. 2121-III, December 7, 2000. (2020). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> [in Ukrainian].
3. Law of Ukraine "On the National Bank of Ukraine" dated 20.05.1999 No. 679-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/679-14#Text> [in Ukrainian].
4. Zhytar, M., Chudnivets, A. (2025). Financial technologies as a factor in improving the efficiency of banking activities in the conditions of the digital economy. *Digital Economy and Economic Security*, 2 (17), 9–17. <https://doi.org/10.32782/dees.17-2> [in Ukrainian].
5. Ilchuk, V., Fedoriv, Yu. (2025). Financial risks of banking institutions and ways to minimize them in conditions of martial law. *Scientific Bulletin of Polissya*, no. 1(30), 133–148. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-1\(30\)-133-148](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2025-1(30)-133-148)
6. Constitution of Ukraine: Law of Ukraine of June 28, 1996 No. 254к/96-BP. (1996). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-bp#Text>. [in Ukrainian].
7. Mykhailiuk, R. (2017). Peculiarities of regulation of bank activities in Ukraine and directions of increasing its efficiency. *Bulletin of Economics*, no. 3, 31–40. [in Ukrainian].
8. Neklyudova, T.M., Kazaryan, O.G. (2020). Analysis of the state of functioning of the

banking system of Ukraine. *Scientific Bulletin of Polissya*, no. 3(19), 64–69. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2019-3\(19\)-64-69](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2019-3(19)-64-69) [in Ukrainian].

9. Nikolayenko, Y.V. (2017). State regulation and financial security of the banking sector of Ukraine: problem questions and ways of decision. *Scientific Bulletin of Polissya*, vol. 2, no. 3(11), 131–137. [https://doi.org/10.25140/10.25140/2410-957620173\(11\)131-137](https://doi.org/10.25140/10.25140/2410-957620173(11)131-137) [in Ukrainian].

10. Pugach, A. M., Demchuk, N. I. (2018). State regulation of the banking sector in conditions of economic crisis. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: International Economic Relations and World Economy*, issue 22, part 3, 38–41. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/25345> [in Ukrainian].

11. Sadchykova, I., Kolotylo, L., Penteleychuk, M. (2024). Ensuring the financial security of banking institutions in Ukraine in conditions of macroeconomic instability. *Scientific Bulletin of Polissya*, no. 2(29), 430–448. [https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-2\(29\)-430-448](https://doi.org/10.25140/2410-9576-2024-2(29)-430-448) [in Ukrainian].

12. Association Agreement between Ukraine and the EU. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociacyu>. [in Ukrainian].

13. Urikova, O., Mysko, Y. (2025). Regulatory support for the functioning of the FinTech ecosystem of Ukraine. *Scientific Journals and Conferences*, 9(2), 179–194. <https://doi.org/10.23939/semi2025.02.179>

14. Sheludko, S.A. (2025). Digitalization of banking in Ukraine as a challenge and driver in ensuring financial security. *Problems of modern transformations. Series: economy and management*, no. 18, 7–26. <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2025-18-08-07> [in Ukrainian].

15. Allen, F., Gale, D. (2000). Comparing Financial Systems. Cambridge, MA: MIT Press, 520 p.

16. Beck, T. (2010). Finance and Economic Development: New Evidence. World Bank Policy Research Working Paper. № 4889.

17. Bodie, Z., Merton, R. (2000). Finance. Prentice Hall. 752 p.

18. Brealey, R., Myers, S., Allen, F. (2017). Principles of Corporate Finance. 12th ed. McGraw-Hill, 992 p.

19. Kachula, S., Zhytar, M., Sidelnykova, L., Perchuk, O., Novosolova, O. (2022). The Relationship between Economic Growth and Banking Sector Development in Ukraine. *WSEAS Transactions on Business and Economics*, vol. 19, 222–230. <https://doi.org/10.37394/23207.2022.19.21>

20. La Porta, R., Lopez-de-Silanes, F., Shleifer, A., Vishny, R. (2002). Investor Protection and Corporate Governance. *Journal of Financial Economics*, vol. 58, no. 1–2, 3–27. [https://doi.org/10.1016/S0304-405X\(00\)00065-9](https://doi.org/10.1016/S0304-405X(00)00065-9)

21. Mishkin, F. (2019). The Economics of Money, Banking and Financial Markets. 11th ed. Pearson, 736 p.

22. Petrov, A., Shevchenko, L. (2022). Introduction of central bank digital currencies (CBDC): global practice and prospects for Ukraine. *Journal of Financial Innovation*, vol. 10, no. 3, 112–130.

23. Williams, R. (2023). Trends in banking technology development. *Banking Technology Today*, 11(1), 5–20.

The article was received by the editors 13.10.2025.

The article is recommended for printing 20.11.2025.

Published 30.12.2025.